

Preek over Genesis 8 & 9

- Neede, 21 juli 2024
- Kees van Dusseldorp

[serie: God en de mensheid – 2]

Thema: God legt de aarde open

votum en groet

Liedboek 216 Dit is een morgen als ooit de eerste  
verbondsvernieuwing (Noachitische geboden)

Psalm 36 (NPB) De goddeloze hoort een stem  
gebed

lezen: Genesis 8:1-9:17

2 Korintiërs 5:17-200

ELB 163 Zie ik sterren aan de hemel staan

kindermoment (regenboog maken)

lied: Regenboog aan de hemel hoog

verkondiging Genesis 9:12-13

Psalm 89:3,5 (NPB) U bent almachtig, Heer, God van het hemelrijk  
gebed

collecte

luisterlied (Antifoon: Als de regen neerstort)

geloofsbelijdenis

ELB 465 Mijn zegen krijg je mee

zegen

## Noachitische geboden

Na de zondvloed sluit God een verbond met Noach dat de hele mensheid omvat. In de joodse traditie heeft dit vorm gekregen in de zogenaamde 'zeven noachitische geboden' die universeel en voor de hele mensheid gelden.

- Aanbid geen schepselen of dingen.  
(Wat geschapen, gemaakt of bedacht is, kan geen God zijn. )
- Misbruik Gods naam niet.  
(Dat betekent: let op je woorden en je taal. Bespot de religie van een ander niet, span God niet voor je eigen karretje.)
- Pleeg geen moord.
- Pleeg geen incest.  
(Geen seks met je broer, je zus, een van je ouders, een van je kinderen. )
- Steel niet.
- Mishandel dieren niet.  
(Noach krijgt wel toestemming om vlees te eten. Maar geen vlees van een levend dier. Geen mishandeling van dieren.)
- Breng overtreders voor de rechter.  
(Zorg dat er een goede rechtspraak is en neem het recht niet in eigen hand.)

In de verantwoording wordt dit gekoppeld aan wat er in de eerste hoofdstukken van Genesis te lezen is. Hier ging het compleet fout in de mensheid 1.0.

Deze geboden zijn de regels voor de kinderen van Noach – voor alle mensen dus. Geboden die een goede samenleving mogelijk maken, ook als mensen of volken het niet met elkaar eens zijn. Het is de basis voor wat later in de geschiedenis het natuurrecht is gaan heten.

In de joodse traditie wordt iemand die volgens deze geboden leeft, een 'rechtvaardige uit de volken' genoemd. Zoals Noach die de enige rechtvaardige was in zijn tijd.

De zegen geboden zijn aan alle kanten verder uitgewerkt en worden nog steeds gebruikt. Behalve dat ze de basis vormen een rechtvaardige samenleving brengen ze een mens ook tot erkenning van God de Schepper. En tot besef van eigen fouten en slechtheid.

Voor ons christenen, is dit niet meer dan een basis. Christus heeft ons immers geroepen om God lief te hebben boven alles en onze naaste als onszelf. En om ons door de Geest te laten leiden tot een leven in goedheid, vriendelijkheid, gastvrijheid, geduld en aanbidding. Tot een leven in geloof, hoop en liefde.

Tegelijk is het goed om ook deze basis te kennen. Om het onderscheid tussen slechte en goede daden te maken. Het onderscheid tussen goddelozen en oprechten. En onszelf – in eerbied voor God en verbondenheid aan Hem – in te zetten voor een rechtvaardig leven.

Gemeente van Christus.

**\*\* de wereld ligt voor je open**

Meer dan een jaar zat hij in het donker. Alleen licht en lucht door kleine openingen. Een venster bovenin. Verder aan alle kanten gesloten. In de ark, die kolossale doodskist. Pas na een opdracht van God, doet hij de deur open. Voor hem ligt de aarde. Droge plekken, donkere modder, oude stronken en jong groen lagen voor hem. Of er nog kadavers lagen? Of het stonk? Of het er doodstil was? Het is een lege aarde: geen mens of dier op het land, geen vogel in de lucht. Geen beweging, geen gepraat of gekwetter. De oude wereld bestaat niet meer. Het is 'the day after'. Daar sta je, op de drempel van lege wereld. Het is een angstig besef: je bent het enige levende wezen op heel de aarde. Samen met je kleine gezin en de dieren die je meegenomen hebt in je reddingskist. Meer zijn er niet. Het is een onzeker moment: er liggen geen wegen, er zijn geen voorzieningen, je kent de omgeving niet, moet al het vertrouwde achter je laten, weet niet waar je goed aan doet. Wie zal je helpen als je valt? Of als je ziek wordt? Hoe voorkom je dat het weer fout gaat? Het is ook een uitnodiging. De wereld ligt voor je open. Ruimte, nieuwe kansen en nieuwe uitdagingen. Het leven lacht je toe. Je kunt alle kanten op. Hoe stap je erin? Wat wil je? Wat is goed? Welke keuzes ga je maken?

De wereld ligt voor je open. Ken je dat? Dat je ruimte hebt om keuzen te maken. Het gevoel dat je jezelf verder kunt ontwikkelen. Dat je iets nieuws wilt ontdekken. Of je iets nieuws oppakt. Dat je je gaven en competenties inzet. Dat je kunt kiezen waar je op vakantie heen gaat. Of wat je thuis gaat doen. Waar leven is, is ruimte. Natuurlijk is dit sterk bij jongeren. Je kijkt vooruit, je leert jezelf kennen, je ontdekt de wereld, maakt keuzes voor je leven. Opleiding, relatie, familie, werk, woonplaats, geloof. Het geldt ook volwassenen: hoe zal ik mijn tijd, energie, geld gebruiken? Hoe ga ik om met mijn beperkingen, en met mijn mogelijkheden? Ervaar je dat niet zo? Dat de wereld open ligt? Omdat je de wereld onveilig vindt? Veel bedreigingen ziet? Het liever bij het vertrouwde houdt? Het lastig vindt om met onzekerheid om te gaan? Of omdat je te maken met veel beperkingen, met gebrokenheid, met verplichtingen, met de dood? Waar leven is, is ruimte. Soms lijkt die ruimte angstig klein. Soms is er angstig veel ruimte. Je hebt keuzes te maken. Elke nieuwe dag. De vraag is: hoe stap je erin? Hoe pak je het leven op? Hoe ga je om met de onzekerheden in de wereld?

**\*\* leven binnen het verbond van het leven**

Met God! Dat is het antwoord. Als het leven voor je open ligt, stap er dan niet alleen in, maar met de Heer. Want de aarde is van God. Deze wereld is van God. En jij bent van God. God de Heer sloot na de zondvloed een verbond met de aarde, met alle levende wezens, met alle mensen die er toen waren. Het verbond van het leven. Binnen dat verbond leef je. Binnen dat verbond wordt jouw leven in deze wereld een zinvol bestaan. Worden je daden en woorden waardevolle acties. In de ruimte van jouw wereld, kun je alleen echt leven met God. Aan zijn hand de wereld ontdekken, je mogelijkheden ontplooiën, de goede route vinden, tot bloei komen en je bestemming bereiken. Waar je ook bent, wie je ook bent, je leeft binnen de ruimte van Gods verbond met de aarde, met de mensheid, het verbond van het leven.

Leef in de ruimte van je wereld met God. Wat is dat, wat betekent dat en hoe doe ik dat? Dat is het thema dat in het verhaal van Noach aan de orde is. God legt de aarde open. Een onzekere wereld. Hoe stap je erin? Doe het met God! Want met deze aarde heeft God een verbond gesloten. En met de mensheid. Dat verbond van het leven geldt nog steeds. Met alle beloften ervan, alle spelregels erbij, met alle opdrachten ervan en alle zegeningen erin. Het is de gevulde ruimte van ons leven.

De grote watervloed is over de aarde geweest. In zijn rechtvaardige boosheid over de slechtheid van de mensheid heeft God de aarde schoongeveegd van mensen en dieren. Al het leven is weggevaagd. Met als enige uitzondering Noach en zijn gezin, die van alle dieren één paartje moesten meenemen in de ark. In die kist die dat lange jaar op het water bleef drijven. Want Noach leefde met God. En werd daarom door de dood heen gered.

Na de zondvloed is er een nieuwe wereld. Noach staat op de drempel van de wereld 2.0. Het lijkt erop dat hij aarzelt om de ark weer te verlaten. Dat gedoe met die raaf en die duiven. En dan toch een hele tijd in de ark blijven. Een uitlegger zegt: 'Als ik Noach was, had ik de deur opengeramd, zodra het kon'. Maar Noach wacht op God. Een mooie eigenschap! Tot hij een duidelijk bevel krijgt: 'Ga de ark uit, ga de wereld in'.

Welkom in de wereld 2.0. Onze wereld. God laat de mensheid nu anders op aarde leven. Hij sluit een verbond met mens en dier, met hemel en aarde. Het verbond van het leven. Voor het eerst in de bijbel wordt hier het woord verbond gebruikt. En je komt het meteen zeven keer tegen. Een nieuw begin betekent in een aantal opzichten een echt ander begin. Het leven op aarde wordt nu leven binnen een verbond met God. Daarmee wordt de angstig grote ruimte van de wereld tot een gevulde ruimte waarin je met de Heer kunt leven. Wordt de onvoorspelbare openheid van het leven tot een gerichte openheid om voor de Here te leven. God sloot een verbond met de mensheid en de aarde. Binnen dat verbond legt Hij de aarde voor de mensen open. Dezelfde aarde waarop wij vandaag leven. De aarde is niet leeg, maar gevuld met miljarden mensen, miljarden dieren. Er zijn wegen, dorpen, steden. Er zijn industriegebieden, toeristenstranden, oorlogsgebieden. Er zijn ziekenhuizen, verpleeghuizen, vluchtelingenkampen, gevangenissen. Er vliegen niet alleen vogels door de lucht, maar ook vliegtuigen, raketten en drones. Er zwemmen niet alleen vissen in de zee, maar ook boten en onderzeeërs. Er bewegen zich niet alleen dieren door het bos, maar ook fietsers, auto's, vrachtwagens, tanks.

En toch is het dezelfde aarde, dezelfde wereld. Nog steeds dezelfde regenboog. We leven nog steeds binnen hetzelfde verbond van het leven dat God de Heer sloot. Het verbond van het leven. Waarbinnen ons leven veilig en zinvol is. Waarbinnen de aarde voor ons open ligt. Waarbinnen we onze weg gaan en onze keuzes maken. Waarbinnen de moed vinden om met onzekerheid te leven in vertrouwen op Gods zegen.

Hoe kijk je naar de aarde? Hoe stap je de wereld in? Hoe pak je het leven op? Binnen dat verbond dat God sloot met mens en dier, met hemel en aarde? Wil je Gods wijsheid horen? Zijn aanwijzingen? Zijn zegen? Vanuit het verhaal van Noach geef ik een aantal aanwijzingen mee voor het leven onder de regenboog.

**\*\* leven onder de regenboog: verlies de verwondering niet!**

Je kunt je voorstellen dat Noach de rest van zijn leven zich heel bewust was van het feit dat het leven een geschenk is. 'Wat een wonder dat ik hier lopen mag. Wat een voorrecht dat de aarde nog bestaat. Hoor de vogels fluiten van Gods genade. Zie de dieren rennen en springen tot zijn lof. Ik mág hier leven. Ik mág hier werken. Ik mág de wereld ontdekken en mijzelf ontwikkelen.'

Voor hem was het leven een geschenk van Gods genade. Een cadeau. Geen recht, maar een voorrecht. Dat is een besef dat als eerste verbonden is aan het verbond van het leven. Aan het leven onder de regenboog: je leeft van Gods genade. Van zijn goedheid.

Voor christenen is daar nog meer reden voor dan voor Noach. Achter de genade van God ken je zijn liefde door Jezus Christus. En ken je jezelf als een kind van God, een 'nieuwe schepping', zoals Paulus schrijft.

Je hebt geen recht op het leven. Het is een voorrecht, een geschenk. In de praktijk moet je vaak je best doen om het leven als een voorrecht te beschouwen. Maar het verschil kun je zien. Mensen die het leven als een recht zien, nemen wat ze nodig denken te hebben, leggen claims op een ander, raken gefrustreerd als het anders loopt dan zij verwachten. Mensen die het leven als een voorrecht zien, kennen verwondering voor alles wat ze ontvangen, genieten van wat anderen doen en kunnen ondanks verdriet onvervulde wensen loslaten. Ik schets het verschil heel sterk om het verschil duidelijk te maken. In de praktijk ligt het veel gemengder. Maar het verschil blijft staan: Zie je je leven in deze wereld als een recht of als een voorrecht?

Dat is ook heel persoonlijk: zie je jouw leven als een geschenk? Misschien ben je blij met je leven. Misschien helemaal niet. Maar dat je leeft is een persoonlijk geschenk. Waar je je eigen invulling aan kunt geven, vrij van wat anderen willen.

Verlies de verwondering over het leven niet? Laat die niet wegzuigen door stress, drukte, jacht, verplichtingen. Een bekende valkuil, ook voor mijzelf. Maar voor je het weet ren je aan de belangrijkste dingen voorbij. Maar als je de regenboog zien, de boog van het leven, sta dan even stil bij het geschenk van je leven. En geniet van de mooie dingen, de natuur, de mensen, Gods liefde. Laat de regenboog je eraan herinneren. Verlies de verwondering over het leven niet.

**\*\* leven onder de regenboog: houd je aan Gods geboden!**

Leven onder de regenboog: houd je aan Gods geboden. Wees gehoorzaam! Aan het verbond met het leven verbindt God geboden en verboden. Leefregels om het leven te beschermen en het samenleven mogelijk te maken. Want de nieuwe wereld 2.0 geeft veel nieuwe mogelijkheden. Maar Noach neemt ook zichzelf mee, mens als hij is. En met mensen heeft God ervaring: 'Ik weet wat in het hart van de mens leeft', staat er subtiel. En jij en ik weten ook wat er in het hart van een mens kan leven.

Laten we niet naïef zijn, Maar de geboden van God bij het leven serieus nemen en ons daaraan houden. Eerder in de dienst heb ik aandacht gevraagd voor de zogenaamde Noachitische geboden: de basisregels voor de mensheid. Bij de verbondssluiting met Noach zijn er twee regels die in het bijzonder naar voren komen:

Eén: heb respect voor het leven van dieren. Heel bijzonder is, dat we hier lezen dat God 'ontzag en angst voor de mens' bij de dieren aanbrengt. De dierenwereld krijgt een eigen zelfstandigheid en reflexen om zichzelf te beschermen en te verdedigen. En God verbiedt de mens om 'vlees dat leeft, vlees met bloed erin' te eten. Dat is geen verbod op biefstuk of bloedworst, als je daarvan houdt. Maar een verbod om nog dieren te eten terwijl ze nog leven. Tegen wreedheid en mishandeling van dieren. Ook het leven van dieren komt van God. In onze tijd van bio-industrie is dit wel een uitgangspunt dat aandacht nodig heeft. Vlees eten is prima, ook al is het duidelijk dat je er goed aan doet om dat te beperken. Maar goede zorg voor de dieren is een belangrijk gebod dat God meegeeft.

En de tweede regel is het uitdrukkelijke verbod op moord. Vergiet het bloed van mensen niet. Want dan krijg je met God te maken. Die de mens naar zijn beeld geschapen heeft. Het leven komt van God. En dat verdient onze actieve bescherming en hulp. Ongeboren leven. Jong leven. Leven van ouderen en zieken, van goede en slechte mensen. Zet je actief in om het leven te beschermen en mogelijk te maken. Als je de regenboog ziet, realiseer je dan dat God de God van het leven is. Hij geeft dieren het leven. Hij geeft mensen het leven. Dat vraagt om jouw actieve inzet.

**\*\* leven onder de regenboog: leef in vertrouwen!**

God legt de aarde open voor de mens. Leven onder de regenboog: Verlies de verwondering niet. Bescherm het leven van mens en dier. En leef in vertrouwen. Dat is het derde wat we leren uit de verbondssluiting bij Noach.

'Nooit meer' zegt God, 'zal ik de aarde vernietigen met zo'n watervloed'. Een krachtige toezegging. Die vertrouwen geeft dat leven op aarde mogelijk blijft.

Het is opvallend dat God dit zegt, na het brandoffer van Noach. 'Toen God de geur van het offer rook, zei Hij bij zichzelf: Nooit meer zal ik de aarde vervloeken'. Is het Noachs reactie die Hem hiertoe brengt? Noachs dankbaarheid en toewijding? We lezen het vaker in de Bijbel, dat God reageert op wat een mens zegt of doet. Heel ontroerend en wonderlijk vaak. God laat zijn hart spreken en geeft ruimte aan zijn liefde voor de aarde. En voor het leven op aarde.

'Nooit meer'. Ja maar, Petrus schrijft toch later dat eens alles op aarde door vuur zal vergaan? Wat is dan erger: water of vuur? Wat betekent dan het 'nooit meer'? Wat God hier zegt is een eeuwige toezegging dat het leven nooit meer vernietigd zal worden. 'Zoals de aarde bestaat (een bijzondere uitdrukking!), zal zo'n watervloed niet meer komen.' Het leven zal niet meer worden vernietigd. Die belofte blijft, ook door het laatste oordeel heen.

En het teken daarvan is die prachtige regenboog. Dat schitterende schouwspel van kleuren, waar je God voor blijft prijzen. Nog dieper wordt je aanbidding voor de belofte die daaraan verbonden is: God houdt het leven in stand. Als de boog verschijnt 'denk Ik aan dit verbond', zegt de Heer. Niet alleen denken wij dan aan Gods verbond. Maar God de Heer herinnert zichzelf er dan ook aan. Als je bedenkt dat er op aarde altijd wel ergens een regenboog is, dan betekent dit dus een onderbroken aandacht en zorg van God voor het leven op aarde.

Dat geeft vertrouwen. Het leven is niet altijd veilig. Niet met iedereen gaat het goed. En toch: als je de boog ziet... Als je buiten bent. Of vanuit de klas naar buiten kijkt. Vanuit de trein, vanuit de kliniek, vanuit de fabriek. Als je druk aan het werk bent, of als je veel pijn hebt. Of midden in een ruzie zit. En je ziet de boog: heb vertrouwen. God is er!

**\*\*** leven onder de regenboog: voer je roeping uit!

God legt de aarde open. Hij sluit een verbond met de aarde. Met mens en dier. Het verbond van het leven. Binnen dit verbond leven wij. Verwonderd over het leven, gehoorzaam en met vertrouwen. Binnen dit verbond voeren we onze roeping uit.

God zegende Noach en zei 'Ga de ark uit en ga de wereld in. Wees vruchtbaar en wordt talrijk'. Noach en zijn gezin waren maar acht mensen. Inmiddels leven er miljarden mensen. Blijft die opdracht voor ons overeind? Wel om het menselijk geslacht voort te zetten tot de Heer terug komt om een einde te maken aan de tijd. Maar belangrijker nog is de zegen en de opdracht op vruchtbaar te zijn. Om vrijmoedig de wereld in te stappen. Jezelf te ontwikkelen, mooie dingen te maken, goede dingen te doen. Om mee te doen met onderzoek, bijvoorbeeld naar AI, naar medische technieken, naar sterrenstelsels. Nieuwe ontwikkelingen. Ze zijn niet waardenvrij. Je moet er niet naïef mee omgaan. Maar tegelijk nieuwsgierig en vrijmoedig. Onder Gods zegen dat je werk vruchtbaar is voor jezelf, voor anderen, voor de samenleving, voor Gods Koninkrijk. Jouw werk, betaald of niet, invloedrijk of niet, met je hoofd, je hart of je handen: het is geen bezigheidstherapie om je uren te vullen. Het is een roeping, een opdracht voor het leven op aarde.

**\*\***

God en de mensheid. Het doorlopende thema van Genesis 6-11. Na het eerste thema: God trekt een streep. Nu het tweede thema: God legt de aarde open. Vind daarin de moed om het leven op te pakken. De moed om met onzekerheid te leven. Om ruimte te maken. Iets nieuws te proberen. Het onbekende tegemoet te stappen. En keuzes te maken. Risico's te nemen. Om te genieten van het leven.

God sluit een verbond met het leven. Binnen dat verbond leven wij. Oud of jong, sterk of zwak. Je leeft onder de regenboog.

Verlies de verwondering niet over het leven  
Hou je aan Gods geboden en bescherm het leven  
Leef in vertrouwen op Gods zorg voor het leven  
Voor je roeping uit in je leven

Amen.